

Književnost.

Slovenska.

Naše časopisje.

V našem javnem, verskem, narodnem, znanstvenem, umetniškem, gospodarskem in političnem življenju igra naše časopisje jako veliko vlogo. Brez primere večja množina spisov izide v periodičnih časopisih, kakor pa v posebnih izdajah. Knjiga spada med nami že skoraj med izjeme, izpodrinil jo je časopis. Knjiga je postala preokorna in prepočasna, da bi mogla tekmovali z urno bežečim časom. Upadek knjige in razvoj časopisja je splošen pojav moderne kulture, ki se pri nekaterih drugih narodih občuti še bolj kot pri nas. Ta prikazen ima slabe strani, skoraj neizogibna posledica je neka površnost in vihravost, ima pa tudi dobre posledice. Časopis je bolj gibčen in vsiljiv, se lažje vrine v hišo in kjer se je enkrat prijel, se ne odpravi izlepa. Siten je, vsiljiv, kot židovski agent, da te mnogokrat pripravi ob potrpežljivost, toda ravno s tem pripravi on tudi bolj mrzlega človeka, da ga naroči in čita. Za nagli razvoj našega naroda na vseh poljih, se imamo mnogo zahvaliti ravno časopisju.

Naše časopisje se razvija splošno na neki urejeni podlagi. Večjih kriz in ostrejših katastrof ne pozna. Naši najvažnejši listi štejejo že dolgo vrsto letnikov in so se razvijali večinoma v normalnem toku iz manjšega do večjega. Liste izdajajo večinoma trdne organizacije in tudi čitatelji se nahajajo po večini v krogu gotove organizacije. Listov na špekulacijo sploh nimamo in pri sedanjih razmerah tudi ne moremo imeti. Naše časopisje se opira na organizacije ali stanove in dela za organizacije. Radi tega je v našem časopisju začetkom leta primeroma malo važnejših izprememb, med letom spadajo pa sploh med izjeme. Dasiravno je v našem časopisju še mnogo pomanjkljivosti in mnogo dela, vendar lahko trdimo, da spada med najlepše strani našega kulturnega življenja.

Tu prinesemo nekaj drobtin iz našega časopisja.

Mentor, list za srednješolsko dijaštvo. Urejuje Anton Breznik. Leto I.

Ta časopis je izpolnil vrzel v našem slovstvu. Doslej nismo imeli izključno srednješolskega lista. „Dom in Svet“ se je polagoma razvil v krasen družinski list, toda navadnemu dijaku je večkrat predrag in tudi preobširen. „Zora“ je bolj glasilo katoliških akademikov, „Mladost“ pa telovadnih odsekov in mladine sploh, a „Vrtec“ je bolj namenjen šolarjem. Resnični potrebi torej je ustregel „Mentor“ in odgovarja popolnoma svoji nalogi. Ker je tudi cena jako pristopna, mu samo želimo, da bi si ga naša srednješolska mladina v resnici v velikem številu izbrala za mentorja, to je spremljevalca skozi dijaška leta.

Zora, glasilo katol.-narodnega dijaštva, je prvi naš dijaški list, ki se trajno drži na površju. Mnogo je že bilo poizkusov pred njo in tudi že za njo, ustanoviti dijaški list, a vsi so se ponesrečili. Že pred 60 leti so se pričeli pojavljati deloma javni, deloma tajni dijaški lističi. Toda vse „Slavijs“, „Daničice“, „Torbice“ itd. so spet zaspale. Šele katoliškonarodna stranka je ustvarila temelj za prvi dijaški list, ki se

trajno drži in šele dolgo vrsto let pozneje se je prijavila radikalna „Omladina“.

„Zora“ kaže letos lep napredek. Vsebinska je postala raznovrstnejša in zanimivejša, uredništvo izvršuje popolnoma svojo nalogo.

Zlata doba ali treznost slovenskega naroda. Protialkoholno glasilo. Letnik III.

Protialkoholno glasilo „Zlata Doba“ stoji v tretjem letu svojega obstanka še popolnoma na lastnih nogah. To je zelo vesel in važen pojav na socialnem kakor tudi na slovstvenem polju. Boj zoper alkoholizem je sedaj na Slovenskem najvažnejše obrambeno delo, od katerega je v dobri meri odvisna bodočnost našega naroda. Boj zoper alkoholizem, ki se bojuje na Slovenskem pod zastavo „Zlate Dobe“, je znamenje, da je v našem narodu še dovolj zdravih življenjskih sil, ki delujejo na ozdravljenje životnega organizma. „Zlata Doba“ je pisana mirno, odločno in prepričevalno. Z neizprosno logiko pobija alkoholizem; kdor ji reče a, mora ji tudi priznati z. Naj bi se še bolj razširila med našim narodom in sešla pod vsako streho.

Čas. Znanstvena revija Leonove družbe. Letnik III.

„Čas“ stoji popolnoma na višini modernih svetovnih revij in je izobraženemu Slovincu, ki se zanima za svetovna vprašanja, neizogibno potrebna informacija. Plitvost mišljenja je ena glavnih bolezni našega časa. „Čas“ se bori z njo vztrajno in dosledno. Pereča dnevna ali svetovna vprašanja prijemlje globoko in trezno ter jih predstavlja čitatelju jasno in logično.

Poleg dnevnika „Slovenec“ in leposlovnega lista „Dom in Svet“ bi se morala nahajati na mizi vsakega zavednega in izobraženega Slovence tudi znanstvena revija „Čas“ in še nekaj posebnih strokovnih listov.

Slovenski učitelj. Glasilo slovenskih krščanskih učiteljskih in katehetskih društev. Letnik X. Iz malih in težavnih razmer se je razvil „Slovenski učitelj“ tekom desetletja v lep in ugleden strokoven učiteljski list, ki je šolnikom neobhodno potreben, a tudi za druge prijatelje šole in ljudske izobrazbe zanimiv in poučen.

Narodni Gospodar. Glasilo „Zadružne Zveze“. Leto X.

„Zadružna Zveza“ je sedaj naša najsilnejša in najvažnejša organizacija. Nekoč je zapel Stritar z velikim patosom pesemco, v kateri pravi, da sta največji diki slovenskega naroda „Mohorjeva družba“ in „Postojnska jama“. Zdaj imamo še več predmetov, ki so velike važnosti za ves narod in na katere zmoremo v resnici gledati s ponosom, zlasti pa „Katoliško tiskovno društvo“ v Ljubljani in „Zadružno Zvezo“. „Zadružna Zveza“ je ona podlaga, na katero se opira v veliki meri kulturni razvoj in politični vpliv našega naroda. Prometa je imela l. 1908. čez 90 milijonov kron.

„Narodni Gospodar“ je glasilo „Zadružne Zveze“ in je potreben vsakemu slovenskemu gospodarju, ki se zanima za zadružništvo in za gospodarsko organizacijo naroda. Urejevan je skrbno in vestno ter ima trajno vrednost.

Mladost. Glasilo telovadnih odsekov S. K. S. Z. „Orlov“, in sploh naše mladeniške organizacije. Izhaja 1. in 3. soboto vsakega meseca. Stane 2 kroni. Uredništvo: Fr. Terseglav, Katoliška tiskarna v Ljubljani. Letnik II.

„Orli“ so sedaj najbujnejša in najkrepkejša mladeniška organizacija. Krepki fantje, polni navdušenosti in požrtvovalnosti za svoje prepričanje, polni svežega, bohotnega idealizma, ki je žalibog v zadnjih letih jel tako silno pojemati med našo mladino. „Mladost“ je njihovo glasilo. Neznatno se predstavlja nazunaj in na prvi pogled ne naredi posebnega vtiska. Ako jo pa pregledaš, boš spoznal, da je urejevana res stro-

moranim, da prične stalno zalagati in izdavati hrvaške knjige. V pozivu, ki je natisnjen v prvi številki „Savremenika“, pravi:

Dolgo vrsto let se je že občutilo na Hrvaškem pomanjkanje dobrih knjig. Privatni založniki ne store ničesar, ker rajši prodajajo razne nemške knjige, pri katerih imajo več čistega dobička, „Matica hrvatska“ je pa zadnji čas jako omejila število svojih publikacij in je imela pri izbiranju tudi precej nesrečno roko. Radi tega se je odločilo „Društvo hrvatskih književnika“ tej potrebi odpomoči in sklenilo poleg „Savremenika“ izdati vsako leto še najmanj šest hrvaških knjig, ki bodo obsegale skupaj do 60 tiskovnih pol.

„GROBIŠČE JUNAKOV“, OD CESARJA FRANCA JOŽEFA I. DAROVANO ARMADI

kovnjaško, solidno, skrbno. Članki so tehtni, v načelih vedno dosledni. Nobenega omahovanja in nobene nejasnosti. Nikjer se ne trati časa in papirja s postranskimi ali splošnimi razmotrivanji. Dosledno in samozavestno gre za svojim ciljem. „Mladosti“ „Orlom“ slovenskim ni treba priporočati, ker spada itak k njihovi dolžnosti, da jo bero.

OSBEO

Hrvaška.

Društvo hrvatskih književnika v Zagrebu, ki je imelo začetkoma bolj za namen moralno in gmotno podpiranje književnikov hrvaških, kakor pa izdavanje knjig, se je v očigled občutnim potrebam čutilo pri-

Poleg tega bo izdajalo društvo še izredna književna in umetniška dela, ki se ne bodo dobivala za navadno članarino. Tako je že doslej izdalo društvo veliki roman Ksaverja Šandora Gjalskega: „Za materinsku riec“ in drugo knjigo Miletičevih člankov: „Iz raznih novina“.

Naročnina in članarina znaša:

1. Naročnina za „Savremenik“ znaša kot doslej 12 K, za dijake in učitelje 10 K.

2. Stalna vsakoletna izdanja bodo veljala povprečno: knjiga po deset tiskanih pol 2 K, vseh šest knjig torej 12 K, ako se plača za leto naprej, pa 9 K.

3. Cena izrednih književnih in umetniških izdanj se bo določila za vsako knjigo posebej. Dosedanji izdaji veljata: Gjalskega „Za materinsku riec“ 5 K. — Miletiča „Iz raznih novina II.“ pa 2 K.